

u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå

Regeringskansliets diarienummer: U2022/02568

Skolinspektionen har tagit del av promemorian Elever i grundskolan, specialskolan, sameskolan och gymnasieskolan ska lättare få läsa i snabbare takt och på en högre nivå. Skolinspektionen tillstyrker förslagen och bedömer sammantaget att de kan stärka elevers behov av att få möjlighet till snabbare progression i sitt lärande. Skolinspektionen hade dock gärna sett att förslagen i promemorian hade tagit avstamp i en bredare belysning av elevens situation. Det gäller bland annat skolans uppdrag att främja elevens personliga utveckling och vilka konsekvenser förslagen kan få för elevens sociala kontakter med jämnåriga kamrater.

Skolinspektionen vill framföra några synpunkter. En mer övergripande synpunkt är att det inte framgår av promemorian om/hur de spetsutbildningar som nu pågår som försöksverksamhet ska fortsätta bedrivas eller om de ska upphöra. Skolinspektionen menar att detta behöver klargöras. Skolinspektionens bedömning är att specifika spetsutbildningar även framgent kan fylla ett behov för elever som vill studera på ett sådant sätt tillsammans med elever som har liknande förutsättningar till snabbare progression. För en del elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan det vara av stor betydelse att få ett intellektuellt utbyte med andra elever och samtidigt få känna gemenskap med jämnåriga kamrater. Att få del av den gemenskap som spetsutbildningen ger kan

bidra till att stimulera elevens sociala utveckling, motivation och samarbetsförmåga samtidigt som elevens tänkande utvecklas.

Skolinspektionen vill i detta sammanhang också lyfta vikten av att elevens personliga utveckling och andra sociala aspekter i elevens skolsituation blir omhändertagna även för de elever som läser i snabbare takt och på en högre nivå men som inte tillhör en spetsutbildning. Det kan exempelvis vara viktigt då elever helt eller delvis får undervisning i en högre årskurs. I detta arbete borde skolans elevhälsoteam vara en viktig resurs att nyttja.

Nedan redovisas Skolinspektionens synpunkter utifrån innehållsstrukturen i ovan nämnda promemoria.

Skolinspektionens ställningstaganden

Skolinspektionen yttrar sig nedan om de förslag och den bedömning som har störst relevans för Skolinspektionens verksamhet.

Elever i grundskolan, sameskolan och specialskolan ska kunna läsa på en högre nivå

Det bör tydliggöras vilken rektor som ansvarar för eleven då eleven byter skolenhet under skoldagen.

Enligt förslaget ska en elev kunna läsa på gymnasienivå trots att eleven tillhör grundskolan. Därmed kan eleven byta skolenhet under skoldagen och lämna den skola som eleven normalt har sin tillhörighet vid. I förslaget framgår vidare att huvudmannen vid den skola som eleven normalt har sin tillhörighet vid, ska ansvara för eleven och elevens utbildning om eleven studerar på en högre nivå vid en annan skolenhet. Det behöver dock tydliggöras vilken rektor som ansvarar för eleven om eleven byter skolenhet under dagen.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår bland annat att personal som har fått kännedom om att en elev ansett sig utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta vidare till rektorn som i sin tur är skyldig att anmäla detta vidare till huvudmannen. I samma lag anges även att huvudmannen är skyldig att utreda omständigheterna kring elevens upplevda kränkningar och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra att eleven utsätts för kränkande behandling i framtiden. Om en elev blir utsatt för kränkande behandling kan det därmed bli otydligt vilken rektor som är skyldig att anmäla vidare dessa till huvudmannen. Det behöver därför tydliggöras vilken rektor som ansvarar för eleven när eleven byter skolenhet under dagen.

Det bör tydliggöras vilken rektor som ska utfärda betyg och hur det kan hanteras i särskilda fall

Enligt förslaget ska nivåer i ett ämne som en elev i grundskolan, specialskolan eller sameskolan läser enligt gymnasieskolans ämnesplan betygsättas enligt de bestämmelser som gäller för gymnasieskolan och betygen ska utföras separat.

Skolinspektionen har inget att invända mot denna föreslagna reglering men vill uppmärksamma regeringen på att det kan finnas behov ett förtydligande av ansvaret för betygssättningen.

Det är rektorn som ansvarar för att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar och det är rektor som har ansvar för att betygs katalog förs (3 kap. 14 skollagen samt 6 kap. 10 § skolförordningen och 8 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Rektors ansvar avseende till exempel betygssättning och betygs katalog omfattar den skolenhet och den eller de skolformer som bedrivs vid den eller de skolenheter som rektorn ansvarar för. I förslaget redogörs inte närmare för vilken rektor som ska ha ansvar för att betyg sätts och för att betygs katalog förs i nivå i ämne som eleven läser på gymnasienivå. Detta kan leda till otydligheter ibland annat ansvar för betygssättning och ansvar för att betygs katalog förs.

Det finns bestämmelser om fjärrundervisningen som behöver förtydligas

Enligt förslaget ska fjärrundervisning alltid få användas för en elev i grundskolan, specialskolan och sameskolan på nivåer i ett ämne som eleven läser enligt gymnasieskolans ämnesplan. Det föreslås därmed vissa ändringar i skollagen samt skolförordningen för att möjliggöra detta. Det framgår dock inte hur förslaget om att fjärrundervisning alltid ska få användas för dessa elever förhåller sig till övriga bestämmelser i skollagens 21 kapitel samt skolförordningens 5 a kapitel. Skolinspektionen anser därför att det finns ett behov av ett förtydligande avseende hur övriga bestämmelser i 21 kapitlet skollagen samt skolförordningen förhåller sig till förslaget och om de ska tillämpas gällande dessa elever som läser på en högre nivå. Som exempel kan nämnas 21 kap. 9 § om att rektor ska fatta beslut om fjärrundervisning samt 5 a kap. 6 § om att en huvudman ska anmäla ett beslut om fjärrundervisning till Skolinspektionen.

Elever i gymnasieskolan ska få större möjligheter att nå längre i sin kunskapsutveckling***Vårdnadshavares delaktighet i beslut som rör elever på gymnasieskolan***

Av promemorian framgår att rektorn ska kunna besluta om att högskolekurser kan ingå i ett utökat program i gymnasieskolan, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl sin ordinarie gymnasieutbildning som högskolekurserna. När det gäller motsvarande förslag

för elever i grundskolan kan rektorn besluta om att eleven ska läsa en eller flera nivåer enligt gymnasieskolans ämnesplan, om elevens vårdnadshavare medger det. Eftersom det kan finnas högpresterande elever som påbörjar gymnasiet innan de fyllt 16 år, bör vårdnadshavare ha motsvarande möjlighet till insyn och avgörande även för dessa elever. Därför bör det framgå att vårdnadshavare ska få vara delaktiga i beslut som rör elever som påbörjat gymnasiet före 16 års ålder och som ska läsa utökat program på högre nivå.

Insatser för att utveckla förutsättningarna för studier på högre nivå

Skolinspektionen anser att det är viktigt att elevens överföring i utbildningssystemet sker på ett sätt så att eleven kan fortsätta sin utbildning utan onödiga uppehåll. Det är därför viktigt att klargöra vem som ansvarar för att skolgången säkerställs för eleven. Skolinspektionen vill därför understryka att de stödjande insatser som Skolverket föreslår genomföra som är riktade till personal i grund- och gymnasieskolan är viktiga för att förslagen ska bli reella för eleven. Det gäller även de informationsinsatser som Skolverket tillsammans med Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskolerådet föreslår genomföra för att eleven ska kunna fortsätta inom utbildningssystemet utan onödigt uppehåll.

I ärendets slutliga handläggning har även chefsjurist Klara Cederlund, stabschef Torun Rudin, utredare Ulrika Rosengren samt juristerna Maria Karlsson och Erica Underwood deltagit.

Beslutsfattare
Helén Ängmo
Generaldirektör

Föredragande
Annette Wisén
Utredare